

ПАВЛЮК Євген

Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0000-0002-4041-4457>
pavlukev@khmnu.edu.ua

АНТОНЮК Олександр

Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0000-0003-1483-7883>
antoniuko@khmnu.edu.ua

ПАВЛЮК Оксана

Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0000-0003-0016-2416>
pavliuko@khmnu.edu.ua

ДО ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ЗАБОРОНЕНИХ ПРЕПАРАТІВ В ОЛІМПІЙСЬКОМУ ТА ПРОФЕСІЙНОМУ СПОРТІ

Проблема використання заборонених препаратів у олімпійському та професійному спорті залишається актуальною через постійне зростання рівня конкуренції та прагнення спортсменів досягти максимальних результатів. Допінг порушує принципи чесної гри, створюючи нерівні умови для спортсменів та загрожує їхньому здоров'ю.

Сучасні тенденції у боротьбі з допінгом включають розробку генетичних тестів для визначення природних показників організму спортсменів, що дозволяє виявляти навіть найменші зміни, спричинені використанням заборонених речовин. Також активно розвивається напрямок біопаспортів спортсменів, що дозволяє відстежувати довгострокові коливання фізіологічних параметрів і виявляти аномалії, пов'язані з можливим допінгом. Крім технологічних заходів, важливою складовою боротьби з допінгом є формування культури «чистого спорту», яка повинна починатися ще з юнацького віку. Пропаганда етичних цінностей у спорті, підтримка спортсменів, які дотримуються «чесної гри», та створення програм соціальної підтримки для тих, хто відмовляється від допінгу, можуть сприяти зміні ставлення до заборонених препаратів у спортивному середовищі.

Використання заборонених препаратів у спорті є серйозним порушенням, яке регулюється антидопінговими організаціями, такими як WADA.

Допінгові скандали негативно впливають на репутацію спортсменів, спортивних федерацій та навіть цілої держави. Це також впливає на комерційні аспекти, зокрема на спонсорські контракти та рекламні стратегії.

Сучасні антидопінгові заходи включають генетичні тести, біопаспорт спортсменів, новітні методи тестування та освітні програми. Водночас існує критика сучасної антидопінгової політики за її репресивний характер та недоліки в підходах до контролю.

У професійному спорті контроль за допінгом часто менш жорсткий порівняно з олімпійським спортом, що створює додаткові виклики для боротьби з допінгом. Використання заборонених препаратів продовжує залишатися складними питаннями, які потребують комплексного підходу, поєднання технологічного прогресу, етичного виховання спортсменів та ефективного правового регулювання.

Ключові слова: олімпійський та професійний спорт, дослідження, допінг.

[https://doi.org/10.31891/pcs.2025.1\(1\).68](https://doi.org/10.31891/pcs.2025.1(1).68)

1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Проблема використання заборонених препаратів у олімпійському та професійному спорті залишається актуальною через постійне зростання рівня конкуренції та прагнення спортсменів досягти максимальних результатів. Допінг порушує принципи чесної гри, створюючи нерівні умови для спортсменів та загрожує їхньому здоров'ю.

Світові антидопінгові організації, зокрема Всесвітнє антидопінгове агентство (WADA) [1], постійно оновлюють списки заборонених речовин та удосконалюють методи контролю. Проте попри суворі правила та численні допінг-тести, деякі спортсмени та їхні тренери шукають способи обійти ці обмеження, використовуючи новітні фармакологічні розробки або методи маскуванню заборонених речовин.

Одним із головних аспектів актуальності цієї проблеми є вплив допінгу на здоров'я спортсменів. Використання анаболічних

стероїдів, гормонів росту, еритропоетину та інших заборонених речовин може призвести до серйозних побічних ефектів, зокрема серцево-судинних захворювань, гормональних порушень, ураження печінки та нирок, а також психологічних розладів.

Крім того, скандали, пов'язані з допінгом, завдають значної шкоди репутації спортивних федерацій, національних команд і навіть цілих держав. Викриття випадків використання допінгу на міжнародних змаганнях призводять до дискваліфікацій, втрати медалей та фінансових санкцій, що підриває довіру до спорту як сфери чесної боротьби та здорової конкуренції [2].

Значну роль у боротьбі з допінгом відіграють освітні програми, спрямовані на підвищення обізнаності спортсменів, тренерів і лікарів щодо небезпек використання заборонених препаратів. Також важливими є розробка нових технологій допінг-контролю та вдосконалення правових механізмів для запобігання порушенням антидопінгових правил [3].

Таким чином, проблема використання заборонених препаратів у спорті залишається актуальною через її вплив на здоров'я спортсменів, репутацію спортивних організацій та загальну етичність змагального процесу. Протидія допінгу вимагає комплексного підходу, що включає посилений контроль, суворі санкції та активну профілактичну роботу.

2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ

Сучасні тенденції у боротьбі з допінгом включають розробку генетичних тестів для визначення природних показників організму спортсменів, що дозволяє виявляти навіть найменші зміни, спричинені використанням заборонених речовин. Також активно розвивається напрямок біопаспортів спортсменів, що дозволяє відстежувати довгострокові коливання фізіологічних параметрів і виявляти аномалії, пов'язані з можливим допінгом.

Крім технологічних заходів, важливою складовою боротьби з допінгом є формування культури «чистого спорту», яка повинна починатися ще з юнацького віку. Пропаганда етичних цінностей у спорті, підтримка

спортсменів, які дотримуються «чесної гри», та створення програм соціальної підтримки для тих, хто відмовляється від допінгу, можуть сприяти зміні ставлення до заборонених препаратів у спортивному середовищі.

У наших дослідженнях ми вже робили акценти на тому, що використання заборонених препаратів (допінгу) серйозно вплинуло на олімпійські цінності, які полягають у чесній грі, повазі та досконалості. Використання заборонених препаратів, підтримує штучну перевагу перед суперниками, які змагаються чесно. Це руйнує дух змагання та довіру до результатів, повагу між спортсменами, учасниками та організаторами змагань. Це також підриває повагу до правил та авторитету спортивних організацій. Олімпійський рух пропагує досягнення вершин людськості через спорт, що передбачає наполегливу працю, самовідданість і дисципліну. Допінг, в свою чергу, нівелює цей принцип, спортсмени досягають високих результатів не за рахунок власних зусиль, а через використання заборонених стимуляторів. Допінгові скандали викликають серйозний удар по довірі до Олімпійських ігор та спорту загалом. Глядачі та спонсори можуть втратити інтерес до змагань, якщо оцінювати, що перемога не є чесною. Використання допінгу не лише неетичне, а й небезпечне для здоров'я спортсменів. Багато заборонених препаратів мають серйозні побічні ефекти, які можуть призвести до хвороб і навіть передчасної смерті. Використання у спорті заборонених препаратів не лише впливає на окремих спортсменів, а й завдає шкоди іміджу національних олімпійських комітетів. Країни, які здійснюють великі допінгові скандали, можуть зазнати санкцій, у тому числі дискваліфікацію спортсменів або навіть відсторонення від участі в Олімпійських іграх. Використання заборонених препаратів створює постійну гонку між допінговими лабораторіями та антидопінговими агентствами, що також впливає на ринкові механізми. Олімпійські комітети, спортивні федерації та національні агентства змушені вкладати великі кошти у розробку нових методів виявлення допінгу, це сприяє розширенню ринку антидопінгових лабораторій, які підтримують фінансування на дослідження та покращення тестування. В

свою чергу, великі бренди уникають співпраці зі спортсменами, які потрапили в допінгові скандали, що змінює рекламні стратегії та впливає на цінність контрактів. Водночас компанії, що виробляють легальні харчові добавки та альтернативні методи підвищення фізичних можливостей, отримують вигоду, споживачі та спортсмени шукають безпечніші варіанти. Боротьба з допінгом стає не лише питанням етики, а й економічним фактором, який формує спортивну та фармацевтичну індустрію.

Використання допінгу у професійному спорті має інші особливості порівняно з олімпійським спортом. У професійному спорті значний вплив мають комерційні інтереси, спонсорські контракти та величезні фінансові винагороди, що створює додатковий тиск на спортсменів. В деяких професійних лігах антидопінгові заходи є менш суворими або контроль здійснюється на рівні самих ліг, що може призводити до менших санкцій за порушення. Наприклад, у професійному футболі, баскетболі чи американському футболі застосування певних речовин не завжди контролюється так суворо, як в олімпійських видах спорту.

Олімпійський спорт, з іншого боку, суворо регулюється міжнародними антидопінговими органами, і всі учасники проходять ретельний контроль. Покарання за порушення антидопінгових правил в олімпійському спорті є жорсткішими, включаючи довготривалі дискваліфікації або навіть довічні заборони на участь у змаганнях.

Останні дослідження з проблеми використання заборонених препаратів демонструють, що зловживання фармакологічними препаратами залишається серйозною проблемою в спорті. Згідно з публікаціями в [1], найчастіше використовуються анаболічні стероїди, стимулятори та кров'яні допінгові методики, такі як мікродозування еритропоєтину (ЕРО).

Згідно з дослідженням, проведеним WADA у 2023 році, понад 10% протестованих спортсменів у різних видах спорту мали сліди заборонених речовин або порушень антидопінгових правил. Крім того, зростає проблема використання так званих «designer drugs» – синтетичних препаратів, які ще не включені до списків заборонених речовин і

тому важко виявляються стандартними тестами [4, 5].

У сучасній науці активно вивчається вплив генетичної модифікації на спортивні результати, що може відкрити новий фронт у боротьбі з допінгом. Дослідження показують, що генна терапія може використовуватися для підвищення витривалості та м'язової сили, що ставить перед антидопінговими організаціями нові виклики [1, 4, 5].

Також в останніх дослідженнях і публікаціях зроблені акценти на важливості антидопінгових заходів у сучасному спорті, акцентовано, що українські дослідження в цій галузі мають обмежений обсяг у порівнянні з міжнародними. Водночас закордонні фахівці роблять акцент на вдосконаленні методик виявлення допінгу, тоді як в Україні досі відсутні ефективні програми профілактики запобігання використуванню заборонених препаратів, що власне визначає такі рекомендації, як: запровадити регулярні дослідження щодо дослідження ефективності антидопінгових програм; поширювати сучасні методи виявлення допінгу та профілактики через освітні кампанії [3].

У дослідженнях В. Платонова наведено глибоку критику сучасної антидопінгової політики, обґрунтовуючи її недоліки через науковий, юридичний та спортивний аспекти. Автор закликає до реформ, що базуються на наукових дослідженнях, захисту прав спортсменів та контролю об'єктивності. Наголошено на тому, що «попри діяльність WADA, проблема допінгу в олімпійському спорті лише не вирішується, а й загострюється; антидопінгова політика базується на юридичних та економічних підходах, а не на наукових досягненнях у сфері медицини, біології та спортивної науки; організація демонструє відірваність від практичної спортивної медицини та тренувальних процесів. Критика методів тестування, необґрунтованого розширення списку заборонених речовин. Вплив політичних і комерційних факторів на антидопінгову політику» [6]. Автор пропонує два підходи до боротьби з допінгом: «в олімпійських видах спорту діє суворота та жорстка антидопінгова політика WADA. У професійному спорті (футбол, автоперегони, хокей тощо) боротьба з допінгом є менш репресивною і водночас більш ефективною» [6].

3. ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є дослідження та обговорення проблеми використання заборонених препаратів у олімпійському та професійному спорті.

4. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБҐРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Використання заборонених препаратів у спорті є серйозним порушенням, яке регулюється антидопінговими організаціями, такими як WADA. Заборонені препарати класифікуються відповідно до їх впливу на організм та цілі їх застосування: анаболічні стероїди – синтетичні аналоги тестостерону, що сприяють збільшенню м'язової маси, сили та витривалості; пептидні гормони та фактори росту – зокрема, еритропоетин (ЕРО) покращує насичення киснем крові, а рост гормону сприяє швидкій регенерації тканин; стимулятори (амфетаміни, ефедрин, кокаїн) – підвищують витривалість, реакцію та знижують втоми; бета-2-агоністи – використовують для покращення дихання та збільшення витривалості; наркотичні анальгетики (морфін, фентаніл, кодеїн) – зменшують больовий поріг, що дозволяє спортсменам тренуватися та змагатися при травмах; діуретики та маскувальні засоби – сприяють виведенню з речовин інших допінгових речовин або викликані для зменшення ваги; генно-інженерні та біологічні методи допінгу – змінюють структуру речовин на молекулярному рівні для покращення фізичних можливостей [1].

Проте наслідки вживання допінгу можуть бути наступними, зокрема це дисциплінарні санкції – відсторонення від змагань, анулювання результатів, штрафи; юридична відповідальність – у деяких країнах застосування допінгу регулюється кримінальним законодавством; загроза здоров'ю – серйозні побічні ефекти, такі як серцеві хвороби, порушення гормонального балансу, психологічні розлади, рак; вплив на спортивний імідж – скандали та втрата спонсорських контрактів [7]. Важливо звернути увагу на правову складову проблеми використання заборонених препаратів в олімпійському та професійному спорті, зокрема у науковому дослідженні [8] зроблені

акценти що «у ч. 2 ст. 323 КК України «Спонування неповнолітніх до застосування допінгу» передбачено кримінальну відповідальність, зокрема за спонування неповнолітнього до застосування допінгу вчинене його тренером». Боротьба з допінгом є одним із основних викликів у сучасному спорті, оскільки використання заборонених речовин не лише погіршує чесну конкуренцію, а й ставить під загрозу здоров'я спортсменів [9].

Всесвітнє антидопінгове агентство та національні антидопінгові агентства розробляють список заборонених речовин та методів, спортсмени проходять обов'язкове тестування під час змагань та поза ними. Деякі речовини можуть бути дозволені для медичних показань через терапевтичне виключення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій [1-9] дозволив виокремити такі причини використання допінгу, зокрема не зважаючи на негативний вплив на здоров'я спортсменів та порушення етичних норм, фізіологічні та медичні (екстремальні навантаження вимагають швидкого відновлення організму); висока конкуренція (бажання перемагати та встановлювати рекорди спонукає спортсменів до застосування заборонених речовин); фінансові та комерційні фактори (високі призові, контракти зі спонсорами та національний престиж); недостатність природних методів (деякі препарати значно ефективніші, ніж традиційні методи підготовки та реабілітації).

Порівняльний аналіз дозволяє виокремити такі відмінності між олімпійським та професійним спортом щодо використання заборонених препаратів:

✓ Правові та етичні стандарти: олімпійський спорт (дотримання суворих правил Всесвітнього антидопінгового агентства, забороняється використання будь-яких препаратів, які покращують фізичні можливості спортсменів; порушення правил веде до дискваліфікації, анулювання результатів та забороняє участь у майбутніх змаганнях). Професійний спорт (правила залежать від конкретної спортивної ліги чи організації, списки заборонених препаратів можуть відрізнятися від WADA, а санкції менш суворі або більш гнучкі).

✓ Контроль та тестування: олімпійський спорт (тестування є

систематичними, спортсмени можуть бути перевірені як під час змагань, так і поза змаганнями, навіть без попередження). Професійний спорт (частота та систематичність тестування залежать від ліги).

✓ Ставлення до допінгу: олімпійський спорт (вважається серйозним порушенням етики та принципу «чесної гри» (fair play), важливо підтримувати чистоту спорту). Професійний спорт (ставлення може бути менш жорстким через комерційні інтереси та великий вплив на фінанси. У деяких лігах більше уваги приділяють безпеці гравців, ніж боротися з допінгом).

✓ Мета участі: олімпійський спорт (орієнтований на національну гордість,

спортивну честь і дотримання олімпійських ідеалів). Професійний спорт (головна мета – комерційний успіх, контракти, рекламні угоди та фінансова винагорода).

✓ Вплив громадської думки та медіа: олімпійський спорт (допінгові скандали викликають великий резонанс і можуть зіпсувати репутацію країни та спортсмена на міжнародному рівні. Професійний спорт (сприйняття залежить від популярності спорту та зірковості спортсмена. Іноді скандали можуть навіть підвищити інтерес до ліги).

Отже, основні відмінності полягають наведені у табл.1.

Таблиця 1.

Основні відмінності між олімпійським та професійним спортом, щодо використання заборонених препаратів в олімпійському та професійному спорті

Характеристика	Олімпійський спорт	Професійний спорт
Підхід до допінгу	Жорстка антидопінгова політика WADA, регулярне тестування	Менш суворий контроль, залежить від правил окремих ліг
Політичний вплив	Висока політизація боротьби з допінгом	Пріоритет – збереження комерційної привабливості ліг
Санкції	Довготривалі дискваліфікації, анулювання результатів	Штрафи, короткострокові відсторонення або закриття справ
Вплив на спортсменів	Постійний контроль, обмеження у використанні навіть безпечних препаратів	Менший тиск щодо допінг-контролю

В контексті проблеми використання заборонених препаратів в олімпійському та професійному спорті вважаємо за доцільне звернути увагу на іноземні дослідження. Варто звернути увагу на дослідження, яке підкреслює важливість цільових підходів до антидопінгової освіти, які поєднують знання, формування негативних установок до допінгу та розвиток етичних цінностей. Програма ALPNA демонструє потенціал для підвищення обізнаності про допінг, але вимагає вдосконалення для більш ефективного запобігання вживанню допінгу. Дослідження полягає в тому, що програма ALPNA ефективна для обізнаності та знань про допінг, а також знижує позитивне ставлення до неї. Однак вона не здатна змінити поведінкові наміри щодо вживання допінгу. Таким чином, хоча програма ALPNA є корисним інструментом для підвищення обізнаності, її необхідно вдосконалити для ефективного запобігання допінгової поведінки [10].

Актуальними є дослідження, які вказують на нагальну потребу в посиленні контролю за онлайн-продажем допінгових речовин для захисту здоров'я спортсменів і боротьби з допінгом у спорті [11]. В роботі представлений аналіз неконтрольованої доступності допінгових речовин таких як оксандролон, DHEA, андростендіон. Всі три речовини легко доступні в Інтернеті без контролю та переважно без рецепта. Це, в свою чергу актуалізує проблему регулювання продажу допінгових речовин через аптеки, що гарантують їх якість і безпечність; інформаційної політики про ризики допінгу та систематизувати законодавство щодо продажу подібних добавок; кібербезпеки та контролю за торгівлею допінгових речовин в Інтернеті.

До проблеми використання заборонених препаратів в олімпійському та професійному спорті актуальними є дослідження, яке спрямоване на вивчення зв'язку між мотиваційною орієнтацією спортсменів (его-орієнтацією та завдання-орієнтацією) та

ймовірним вживанням допінгу [12]. Особлива увага приділяється ролі використання спортивних добавок і віри в їхню ефективність як проміжних факторів у процесі спортивної підготовки. Практичні дослідження засвідчують, що для зниження ризику допінгу доцільно впроваджувати освітні програми, спрямовані на зменшення его-орієнтації серед спортсменів. Антидопінговим організаціям варто зосереджуватися на формуванні установок, що підкреслюють важливість особистісного зростання, самовдосконалення та майстерності, а не лише перемоги над суперниками. Також звертається особлива увага на тому, що важливо надавати спортсменам об'єктивну інформацію про ефективність та ризики використання спортивних добавок, щоб зменшити хибні переконання, які можуть спонукати до допінгу. Дане дослідження розширює розуміння психологічних механізмів, пов'язаних із вживанням допінгу, і вказує на необхідність врахування мотиваційної орієнтації спортсменів при розробці профілактичних заходів. Це підкреслює важливість підходів, які не тільки інформують про ризики допінгу, але й формують здорові мотиваційні установки у спорті.

5. ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

Отже, проведений аналітичний аналіз щодо використання заборонених препаратів в олімпійському та професійному спорті дозволяє зробити такі акценти щодо проблеми допінгу в спорті, які охоплюють різні аспекти, включаючи етичні, медичні, правові, економічні та технологічні аспекти боротьби з використанням заборонених препаратів, зокрема: визначено, що допінг залишається серйозною загрозою для спортивної чесності

та здоров'я спортсменів; підкреслено важливість боротьби з допінгом на міжнародному рівні; розглядаються сучасні тенденції в тестуванні, включаючи біопаспорти та генетичні методи виявлення допінгу тощо.

Проблема використання допінгу в олімпійському та професійному спорті залишається актуальною через високий рівень конкуренції та прагнення спортсменів досягти максимальних результатів. Допінг не тільки порушує принципи чесної гри, створюючи нерівні умови, але завдає шкоди здоров'ю спортсменів.

Всесвітнє антидопінгове агентство та інші організації постійно оновлюють списки заборонених речовин і вдосконалюють методи контролю, однак спортсмени та тренери шукають способи обійти ці обмеження. Основні ризики допінгу включають серцево-судинні захворювання, гормональні порушення, психологічні розлади та інші серйозні наслідки.

Допінгові скандали негативно впливають на репутацію спортсменів, спортивних федерацій та навіть цілої держави. Це також впливає на комерційні аспекти, зокрема на спонсорські контракти та рекламні стратегії.

Сучасні антидопінгові заходи включають генетичні тести, біопаспорт спортсменів, новітні методи тестування та освітні програми. Водночас існує критика сучасної антидопінгової політики за її репресивний характер та недоліки в підходах до контролю.

У професійному спорті контроль за допінгом часто менш жорсткий порівняно з олімпійським спортом, що створює додаткові виклики для боротьби з допінгом. Використання заборонених препаратів продовжує залишатися складними питаннями, які потребують комплексного підходу, поєднання технологічного прогресу, етичного виховання спортсменів та ефективного правового регулювання.

Література

1. <https://www.wada-ama.org/en/who-we-are>
2. Павлюк, Є., & Павлюк, О. (2024). Аналіз закономірностей розвитку олімпійського та професійного спорту. *Physical culture and sport: scientific perspective*, (4), 62–68. <https://doi.org/10.31891/pcs.2024.4.8>
3. Лазурко Ю., Пітин М., Еделев О. (2024). Зміст науково-методичного обговорення антидопінгової діяльності у спорті. *Olympicus*, (3), 80–87. <https://doi.org/10.24195/olympicus/2024-3.11>
4. <https://www.wada-ama.org/en/who-we-are>
5. <https://nadc.gov.ua/sportsmenu/shcho-zaboroneno-u-sporti-zaboroneni-spysok>

6. Platonov V. N. Doping in olympic sport: signs of the crisis and ways to overcome it / V. N. Platonov // Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports. - 2016. - № 6. - С. 53-86. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PPMBE_2016_6_10.
7. https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Antidopingova_dijalnist/vsesvitniy-antidopingoviy-kodeks.pdf
8. Гритенко О. А. (2022). Деякі спірні питання кримінально-правової протидії корупції у сфері спорту. Південноукраїнський правничий часопис. (1-2) 82–86. <https://doi.org/10.32850/sulj.2022.1-2.15>
9. Мельніков А., Шинкарук В., Жиров Д. Допінг та його вплив на спортивну конкурентоспроможність. Південноукраїнські мистецькі студії. 2024. № 1. С. 34–37.
10. Deng Z., Guo J., Wang D. et al. Effectiveness of the world anti-doping agency's e-learning programme for anti-doping education on knowledge of, explicit and implicit attitudes towards, and likelihood of doping among Chinese college athletes and non-athletes. *Subst Abuse Treat Prev Policy*, 2022. 17, 31 <https://doi.org/10.1186/s13011-022-00459-1>
11. Garcia J.F., Seco-Calvo J., Arribalzaga S., Díez R., Lopez C., Fernandez M.N., Garcia J.J., Díez M.J., de la Puente R., Sierra M., Sahagún A.M. Online information and availability of three doping substances (anabolic agents) in sports: role of pharmacies. *Front Pharmacol*. 2023. 14:1305080. <https://doi.org/10.3389/fphar.2023.1305080>
12. Hurst P., Ring C., Kavussanu M. Ego orientation is related to doping likelihood via sport supplement use and sport supplement beliefs. *Eur J Sport Sci*. 2022. № 22(11). pp. 1734–1742. <https://doi.org/10.1080/17461391.2021.1995509>

References

1. <https://www.wada-ama.org/en/who-we-are>
2. Pavliuk, Ye., & Pavliuk, O. (2024). Analiz zakonornosti rozvytku olimpiiskoho ta profesiinoho sportu. *Physical culture and sport: scientific perspective*, (4), 62–68. <https://doi.org/10.31891/pcs.2024.4.8>
3. Lazurko Yu., Pityn M., Edeliiev O. (2024). Zmist naukovo-metodychnoho obhovorennia antydopinhovoi diialnosti u sporti. *Olympicus*, (3), 80–87. <https://doi.org/10.24195/olympicus/2024-3.11>
4. <https://www.wada-ama.org/en/who-we-are>
5. <https://nadc.gov.ua/sportsmenu/shcho-zaboroneno-u-sporti-zaboronenyi-spysok>
6. Platonov V. N. Doping in olympic sport: signs of the crisis and ways to overcome it / V. N. Platonov // Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports. - 2016. - № 6. - С. 53-86. - Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PPMBE_2016_6_10.
7. https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Antidopingova_dijalnist/vsesvitniy-antidopingoviy-kodeks.pdf
8. Hrytenko O. A. (2022). Deiakі spirni pytannia kryminalno-pravovoi protydii koruptsii u sferi sportu. *Pivdenoukrainskyi pravnychi chasopys*. (1-2) 82–86. <https://doi.org/10.32850/sulj.2022.1-2.15>
9. Melnikov A., Shynkaruk V., Zhyrov D. Dopinh ta yoho vplyv na sportyvnu konkurentospromozhnist. *Pivdenoukrainski mystetski studii*. 2024. № 1. S. 34–37.
10. Deng Z., Guo J., Wang D. et al. Effectiveness of the world anti-doping agencies e-learning programme for anti-doping education on knowledge of, explicit and implicit attitudes towards, and likelihood of doping among Chinese college athletes and non-athletes. *Subst Abuse Treat Prev Policy*, 2022. 17, 31 <https://doi.org/10.1186/s13011-022-00459-1>
11. Garcia J.F., Seco-Calvo J., Arribalzaga S., Díez R., Lopez C., Fernandez M.N., Garcia J.J., Díez M.J., de la Puente R., Sierra M., Sahagún A.M. Online information and availability of three doping substances (anabolic agents) in sports: role of pharmacies. *Front Pharmacol*. 2023. 14:1305080. <https://doi.org/10.3389/fphar.2023.1305080>
12. Hurst P., Ring C., Kavussanu M. Ego orientation is related to doping likelihood via sport supplement use and sport supplement beliefs. *Eur J Sport Sci*. 2022. № 22(11). rr. 1734–1742. <https://doi.org/10.1080/17461391.2021.1995509>

Abstract

PAVLYUK Yevgen, ANTONIUK Oleksandr, PAVLIUK Oksana
Khmelnyskyi National University

ON THE PROBLEM OF THE USE OF PROHIBITED DRUGS IN OLYMPIC AND PROFESSIONAL SPORTS

The problem of the use of banned drugs in Olympic and professional sports remains relevant due to the ever-increasing level of competition and the desire of athletes to achieve maximum results. Doping violates the principles of fair play, creating an unequal playing field for athletes and endangering their health.

Current trends in the fight against doping include the development of genetic tests to determine the natural characteristics of athletes' bodies, which allow detecting even the slightest changes caused by the use of prohibited substances. The field of athletes' biopassports is also actively developing, allowing tracking long-term fluctuations in physiological parameters and identifying anomalies related to possible doping.

In addition to technological measures, an important component of the fight against doping is the formation of a "clean sport" culture, which should start from a young age. Promoting ethical values in sport, supporting athletes who adhere to "fair play," and creating social support programs for those who refuse to dope can help change attitudes toward illegal drugs in the sporting environment.

The use of prohibited drugs in sports is a serious violation regulated by anti-doping organizations such as WADA.

Doping scandals have a negative impact on the reputation of athletes, sports federations, and even entire countries. They also affect commercial aspects, such as sponsorship contracts and advertising strategies.

Modern anti-doping measures include genetic testing, athletes' bio-passports, advanced testing methods, and educational programs. At the same time, there is criticism of the current anti-doping policy for its repressive nature and shortcomings in control approaches.

In professional sports, doping controls are often less stringent than in Olympic sports, which creates additional challenges for the fight against doping. The use of banned drugs continues to be a complex issue that requires a comprehensive approach, combining technological progress, ethical education of athletes, and effective legal regulation.

Keywords: Olympic and professional sports, research, doping.

Стаття надійшла до редакції 17.02.2025 р.